

Journal of Research and Development

A Multidisciplinary International Level

Referred and Double Blind Peer Reviewed, Open Access Journal

ISSN: 2230-9578   December 2025   Volume-17   Issue-12(A)

Chief Editor: Prof.Ramesh V. Bhole

MULTIDISCIPLINARY INTERNATIONAL JOURNAL

Website: <https://jrdrvb.org>

ISSN: 2230-9578
December- 2025
Volume-17 Issue-12(A)

December- 2025

Website: <https://jrdrvb.org>

Journal of Research and Development

Peer Reviewed International, Open Access Journal.

ISSN : [2230-9578](https://doi.org/10.2230-9578) | Website: <https://jrdrv.org> Volume-17, Issue-12(A) | December 2025

Journal of Research and Development

*A Multidisciplinary International Double Blind Peer Reviewed Refereed
International Research Journal*

Volume No-17, Issue-12(A), December 2025

Publication Language - English, Hindi, Marathi and other Indian Languages

Periodicity of Publication- Monthly

Email: jrdrv.org@gmail.com

Journal Website: <https://jrdrv.org>

CHIEF EDITOR

Dr. Ramesh V. Bhole

Professor

Sardar Vallabhbai Patel Arts and Science College Ainpur,

Tal Raver, Dist Jalgaon

Email: jrdrv.org@gmail.com

Disclaimer

The Editors shall not be held responsible for the originality or the views and opinions expressed in the papers. The author(s) alone shall bear full responsibility for the originality of their work and the ideas expressed therein.

© All rights reserved with the Editors.

Journal of Research and Development

Peer Reviewed International, Open Access Journal.

ISSN : [2230-9578](https://doi.org/10.2230-9578) | Website: <https://jrdrv.org>

JOURNAL PARTICULARS

Name of Journal	JOURNAL OF RESEARCH AND DEVELOPMENT
Frequency	Monthly : Jan to Dec (12 issues per year)
ISSN	2230-9578
Publisher	Dr. Ramesh V. Bhole
Chief Editor	Dr. Ramesh V. Bhole
Copy right	Journal of Research and Development
Starting Year	January 2010
Subject	Multi-Disciplinary
Review Process	Double Blind Peer
Language	English, Hindi, Marathi, and other Indian Constitutional Languages.
Publication Format	Print
Access	
License	 Creative Commons (CC BY-NC-SA 4.0)
Phone No.	+91 93256 65856, +91-8888454089
Email	jrdrv.org@gmail.com
Journal Website	https://jrdrv.org
Registered office Address	'Ravichandram' Survey No-101/1, Plot, No-23, Mundada Nagar, Jalgaon, Maharashtra, India
Admin. Office Address	'Ravichandram' Survey No-101/1, Plot, No-23, Mundada Nagar, Jalgaon , Maharashtra, India
Printing	Amitsons Digital Copiers 106 and 110, Paras Chambers 1st Floor, Near Laxmi Narayan Theatre, Above Bank Of India, Swargate-411042

Journal of Research and Development

Peer Reviewed International, Open Access Journal.

ISSN : [2230-9578](https://doi.org/10.2230-9578) | Website: <https://jrdrvb.org>

JOURNAL OF RESEARCH AND DEVELOPMENT

---

*A Multidisciplinary International Double Blind Peer Reviewed Refereed
International Research Journal*

Publication Language – English, Hindi, Marathi and other Indian Languages

Periodicity of Publication- Monthly

Email: jrdrvb.org@gmail.com

Journal Website: <https://jrdrvb.org>

CHIEF EDITOR

Dr. Ramesh V. Bhole

Professor

Sardar Vallabhbai Patel Arts and Science College Ainpur,

Tal Raver, Dist Jalgaon

Email: jrdrvb.org@gmail.com

ASSOCIATE EDITORS

Prof. (Dr.) Madan Mohan Goel

Vice-Chancellor (Former)

Rajiv Gandhi National Institute of Youth

Development, Govt. of India

Starex University, Gurugram, Haryana, India

Dr. Praveen G. Saptarshi

Visiting Faculty

Salisbury University, United States

MANAGING EDITOR

Dr. Santosh P. Mane

Assistant Professor,

Head Department of Geography,

Sameer Gandhi Kala Mahavidyalaya

Journal of Research and Development

Peer Reviewed International, Open Access Journal.

ISSN : [2230-9578](https://doi.org/10.2230-9578) | Website: <https://jrdrv.org>

EDITORIAL BOARD

BABALOLA, Ayodele Samuel
Department of Pure and Applied
Zoology, Federal University of
Agriculture, PMB 2240, Abeokuta,
Ogun State, Nigerian

Dr. Lal Mervin Dharmasiri
Senior Professor and Chair
Head of Geography
University of Kelaniya, Sri Lanka.

Vijayanand Selvaraj
Data Strategist and Artificial
Intelligence Lead
Information Technology (IT),
Houston, Texas, USA

Dr. Munther Moh'd Ibrahim Zyoud
Assistant Professor of English
Language Teaching Methods-AI-Quds
Open University, Palestine.

Prof. A.G. Amarasinghe
Senior Lecturer Grade
University of Kelaniya,
Sri Lanka.

Dr. Gyanaranjan Sahoo
Extension Scientist
Orissa University of Agriculture &
Technology, Orissa India

Dr. RVS Praveen
Director
Digital Engineering and Assurance,
USA

Dr. Ranjan Kalita
Principal
Rangapara College,
Amaribari, Rangapara,
(Autonomous) Assam

Dr. S. C. Advitot
Principal
CBK's B. Sci, R.V. Com. & R. J.
Arts College, Akkalkot

Dr. Kulkarni Swanand Gajanan
Associate Professor,
Mechanical Engineering Department,
S.K.N. Sinhgad College of
Engineering, Korti, Pandharpur-

Dr. Anurag Shrivastava
Professor & Post Doctoral,
Lincoln University College (LUC)
Petaling Jaya, Malaysia, Malaysia

Prof. (Dr.) F. M. Nadaf
Principal,
Government College Borda Margao
Goa (Autonomous), India

Dr. Tushti Sharma
Royal School of Languages,
The Assam Royal Global University,
Guwahati, Assam

Dr. Sandeep Rout
Faculty of Agriculture,
Sri Sri University, Cuttack, Odisha

Dr. Daneshwar. R. Pandey
Assistant Professor,
Head Of Department
S.S Agrawal College Of Commerce
And Management Navsari Gujarat

PUBLISHER

Dr. Ramesh V. Bhole

'Ravichandram' Survey No-101/1, Plot, No-23, Mundada Nagar, Jalgaon

Email: jrdrv.org@gmail.com Journal Website: <https://jrdrv.org>

Sr. No.	CONTENTS	Page No.
1	थारू जनजाति में रोजगार हेतु होने वाले प्रवासन का ग्रामीण सामाजिक-संरचना पर प्रभाव पश्चिमी चम्पारण के संदर्भ में डॉ. नितेश कुमार	1-6
2	चंद्रगुप्त मौर्यांचे भारतीय इतिहासातील योगदान डॉ. रमाकांत बबनराव गव्हाणे	7-10
3	महिला सबलीकरणातील अडचणींचे अध्ययन डॉ. सोमनाथ वसंतराव पाटील, वर्षा शंकराव वाळुंज	11-15
4	शेती सिंचन योजना एक अभ्यास: विशेष संदर्भ ठाणे जिल्हा रुपेश वासुदेव पाटील, डॉ. किशन एस. बाभुळगावकर	16-21
5	गांधीजी के विचारों में महिलाओं की स्थिति प्रो.(डॉ.)जगन्नाथ प्रसाद, देवेन्द्र गुप्ता	22-28
6	जागतिक मानवी हक्क आणि लिंग समानता (The Global Human Rights and Gender Equality) प्रा. डॉ. भागवत शंकर महाले	29-38
7	पुनर्गठित अजमेर जिले के ऐतिहासिक एवं पुरातात्विक स्रोत अभिषेक मिश्रा, डॉ. मनोज दाधीच	39-43
8	कृत्रिम बुद्धिमत्तेचा (AI) ऐतिहासिक प्रवास आणि विविध क्षेत्रांतील त्याचे क्रांतिकारी उपयोग: एक विस्तृत अभ्यास डॉ. प्रांजू रामभाऊ हिरेखन	44-53
9	मानवी जिवन आणि जलसंस्कृती: एक अभ्यास श्री.शिंदे आत्माराम हानवतराव, प्रा.डॉ. काशीनाथ चव्हाण	54-57
10	स्वातंत्र्योत्तर काळातील नांदेड जिल्ह्याची शैक्षणिक परिस्थिती : एक ऐतिहासिक आढावा (इ.स.1948-2004) अंभोरे नारायण दिगांबर	58-61
11	चंद्रपूर जिल्ह्यातील प्रधानमंत्री आवास योजनेच्या लाभार्थ्यांचे अध्ययन राजेश्वर वारलु काकडे, डॉ. विठ्ठल एन. ठावरी	62-68
12	भविष्यातील वाणिज्य शिक्षण डॉ. विनायक रावसाहेब वाघमारे	69-70
13	भारतातील ग्रामीण महिलांचे सूक्ष्म वित्त, बचत गट आणि सक्षमीकरण डॉ. विनायक रावसाहेब वाघमारे	71-73
14	दलित साहित्य आणि वास्तवता : एक सामाजिक अभ्यास अमोल शिवाजी गोसावी, डॉ. संजय शिंदे	74-76
15	पैरी नदी में रेत खनन का पर्यावरणीय प्रभाव : एक भौगोलिक अध्ययन संत कुमार बंजारे	77-79
16	जागतिक राजकारणात भारताची भूमिका डॉ. रमेश जगन्नाथ निकम	80-84
17	बिहार की कामकाजी माताएं: कुपोषण की चुनौतियाँ एवं समाधान डॉ. पिकी कुमारी	85-90

18	जयशंकर प्रसाद के काव्य एवं नाट्य प्रगीतों में राष्ट्रचेतना की काव्यात्मक अभिव्यक्ति प्रो. जगदेव कुमार शर्मा	91-94
19	सन: 2024 च्या महाराष्ट्र विधानसभेच्या निवडणुकांचे विश्लेषणात्मक अध्ययन शरद अर्जुन वाघ, डॉ. संदीप भाऊराव नेरकर	95-97
20	भारताची वाढती लोकसंख्या आणि विकासातील वास्तव प्रा. डॉ. सौ. आरती वा. खडतकर	98-101
21	भारतीय परिप्रेक्ष्य में राष्ट्रवाद पर अम्बेडकर के विचार Dr. Ajit Kumar	102-106
22	महात्मा फुले यांचे शेती व शेतकरी विषयक विचार: एक भौगोलिक अभ्यास प्रा. डॉ.कांबळे डी.एस.	107-110
23	भारतीय ज्ञान परंपरा में दर्शन पक्ष की प्रासंगिकता प्रो. छत्रसाल सिंह	111-114
24	मुजफ्फरपुर जिला में गंदी बस्तियों की समस्या एवं समाधान : एक भौगोलिक अध्ययन बिट्टू कुमार , प्रो.(डॉ.) जफर इमाम	115-117
25	समस्तीपुर जिला में कृषि विकास की संभावनाएँ पिंकी कुमारी, डॉ. शीला कुमारी	118-120
26	समस्तीपुर जिला में भूमि उपयोग के बदलते प्रारूप का कृषि पर प्रभाव डॉ. शीला कुमारी	121-124
27	पूर्वी चंपारण में कृषि के बदलते प्रारूप का भौगोलिक अध्ययन कमलेश कुमार, डॉ. शीला कुमारी	125-127
28	माणदेशातील लोकदैवते आणि बहुजन समाजजीवन:आधुनिक दृष्टिकोन प्रा.डॉ. विजय पांडुरंग शिंदे	128-130
29	स्वातंत्र्योत्तर मराठी कथासाहित्यातील गुन्हेगारी प्रवृत्ती आणि सामाजिक वास्तव अविनाश रमेश काळे	131-138
30	कुसमुण्डा जिला - कोरबा छ.ग. में कोयला परिक्षेत्र का मूल्यांकन एवं पर्यावरणीय प्रभाव Sangeeta Shukla, Laxmi Singh	139-142
31	छत्रपती शिवाजी महाराजांचे कृषिविषयक विचार प्रा.चंद्रशेखर नामदेव गौरकार, डॉ.जे.एम.काकडे	143-146
32	उच्चतर माध्यमिक विद्यालय के शिक्षकों में शिक्षण कौशल की प्रभावशीलता का अध्ययन हरेन्द्र कुमार, डॉ. अनिल कुमार शुक्ला	147-153
33	माध्यमिक विद्यालयों में अध्ययनरत विद्यार्थियों की शैक्षिक उपलब्धि का अध्ययन कु.प्रभा, डॉ.अनिल कुमार शुक्ला	154-159
34	भारतातील ई-कॉमर्स सेवेचे अध्ययन डॉ. प्रशांत म. पुराणिक	160-167
35	भारतातील शाश्वत विकासासाठी इलेक्ट्रिक वाहने: एक पर्याय डॉ. विनोद म. गावंडे, डॉ. लक्ष्मण रामभाऊ म्हस्के, निता सखाराम खिराळे	168-176
36	डिजिटल कॉमर्स मध्ये वेब तंत्रज्ञानाची भूमिका शरद विजयराव महाडिक	177-179

37	ग्रामीण भागातील डिजिटल समावेशकतेचा सामाजिक-आर्थिक विकासावर होणारा प्रभाव : एक विश्लेषणात्मक अभ्यास प्रा.एस.एच.हेरवाडे	180-183
38	ई-लर्निंग नवोपक्रम आणि अध्यापनशास्त्र: ऐतिहासिक प्रवास ते २०२५ ची डिजिटल क्रांती प्रा. नितेश कृष्णा रायकर	184-186
39	आदिवासियों के दृष्टिकोण से पेसा कानून का महत्व डॉ. किरन नामदेवराव कुंभरे	187-191
40	छत्रपती शिवाजी महाराजांचे राजकीय व्यवस्थापन : एक अध्ययन अमितकुमार गणेश शिंगणे	192-196
41	नागपूर जिल्ह्यातील संत्रा उत्पादकांच्या आत्महत्येबाबत अध्ययन डॉ. लक्ष्मी गोपालजी चरपे	197-201
42	घरेलू हिंसा एवं मानसिक स्वास्थ्य का अंतः सम्बन्ध वंदना कुमारी	202-205
43	ई-गवर्नन्स द्वारा वळीवटी कार्यक्षमता अने आर्थिक लाभानु मूल्यांकन: भारतीय संदर्भमां DBT अने UPI नो वशिष अभ्यास बेभक- नतिनिबाई जगदीशबाई सोवंडी	206-209
44	ग्रामीण विकास अने मडविा सशक्तिकरण भारतना संदर्भमां बेभक- नतिनिबाई जगदीशबाई सोवंडी	210-214
45	मराठी सामाजिक संस्कृती आणि संविधान डॉ.प्रा. पुरुषोत्तम गुणवंतराव पखाले	215-218